

Documente privitoare la activitatea teologilor bănățeni Luca Pavel Călăceanu și Ghenadie Popescu în Vechiul Regat

VIOREL GROZAV

*Luca Pavel Călăceanu*¹ s-a născut la Călăcea, lângă Timișoara, cândva între anii 1810-1815. A făcut studii la Timișoara, Vișegrad (trei ani de teologie), Seghedin (filozofie) și Agria (studii juridice).

Prin 1856, a fost numit profesor la Seminarul din Buzău, al cărui rector a fost din septembrie 1860 până în iulie 1869. În această calitate, propune ministerului „împărțirea profesorilor pe materii și nu pe clase”, tipărirea de „cărți uniforme de pe care să se predea”, precum și „să se desființeze examenele semestriale, care sunt o pierdere de timp și pentru elevi, și pentru profesori”².

Din septembrie 1867 a fost și primul director al gimnaziului înființat la Buzău, din inițiativa episcopului Dionisie Romano, cu sprijinul Primăriei orașului. Pentru vrednicia lui, în 1868, a intrat în Consiliul permanent de instrucție, chiar de la înființarea acestuia. A încetat din viață în anul 1870.

*Ghenadie Popescu*³ s-a născut la 17 aprilie 1808, în localitatea Mureni, județul Timiș. A făcut studii gimnaziale și teologice la Arad (1829-1832), apoi juridice la Universitatea din Pesta (1832-1836).

¹ Pentru documentare, am folosit informații extrase din următoarele lucrări: Dim. G. Ionescu, *Seminarul din Buzău*, în „Biserica Ortodoxă Română”, an LV, nr. 3-4, 1937, p. 202 și 212; Mircea Păcurariu, *Profesori transilvăneni în școlile teologice din Țara Românească și Moldova în secolul al XIX-lea*, în „Mitropolia Moldovei și Sucevei”, an XLIV, nr. 1-2, 1968, p. 39-40.

² Dim. G. Ionescu, *op.cit.*, p. 201.

³ Pentru informare, am utilizat: „Anuarul general al Instrucțiunii publice din România pe anul 1863-64”, București, 1864, p. 120; Toma Bulat, *Profesori bănățeni în serviciul școlilor clericale din Principatele române*, în „Mitropolia Banatului”, an XVI, nr. 10-12, 1966, p. 635-639; C. Diaconovich, *Enciclopedia Română*, tom. III, Sibiu, 1904, p. 642; I. Moisiu, *Românii ardeleni în Vechiul Regat și activitatea lor până la Războiul întregirii neamului* (extras din „Transilvania, Banatul, Crișana și Maramureșul. 1918-1928”), București, 1929, p. 12; Mircea Păcurariu, *Dicționarul teologilor români*, București, Editura Univers Enciclopedic, 1996, p. 346; Idem, *Profesori transilvăneni la școlile teologice din Țara Românească și Moldova în secolul al XIX-lea*, în „Mitropolia Moldovei și Sucevei”, an XLIV, nr. 1-2, 1968, p. 35-36; V. Popeangă, *Școala românească din părțile Aradului la mijlocul secolului al XIX-lea. 1821-1867*, Arad, f.e., 1979, p. 273-275; V. Popeangă, E. Găvănescu și V. Țârcovnicu, *Preparandia din Arad*, București,

Între 1836 și 1839 a fost funcționar și secretar al Consistoriului din Arad (1839-1846) și profesor la Institutul de teologie din același oraș până în anul 1852.

În anul 1839, s-a călugărit la mănăstirea Hodoș-Bodrog, fiind, pe rând, ierodiacon, ieromonah și egumen provizoriu la aceeași mănăstire. A fost înlăturat din slujbă pentru că milita pentru separarea bisericii române din Ardeal și Banat de cea sârbă, fiind trimis la mănăstirile sârbești din Bedin și Verdnic. A participat activ la evenimentele din anii 1848-1849, iar mai târziu a ajuns paroh al comunității ortodoxe române din Pesta (1854-1855), de unde a fost chemat în Moldova, ca profesor și rector al noului seminar de la Mănăstirea Neamțului (1856-1858). A fost apoi profesor la seminarul din Roman (1858-1864) și la cel din București, la care a fost și director, în două rânduri, între 1864 și 1873. În anul 1876, când a murit, avea rangul de arhimandrit.

Publicăm în cele ce urmează un grupaj de opt documente de arhivă privitoare la activitatea acestor doi teologi bănățeni în școlile bisericești din Vechiul Regat.

1. 1856 iulie 18. Cuvântarea rostită de Ghenadie Popescu, ieromonah și rector al Seminarului de la Mănăstirea Neamțului, cu ocazia examenului public.

Lit. E.

Cuvântare cu ocasiunea examenului public
Onorată Adunare!

Mai înainte de ce am începe la lucrul cel serios, prin carele să se cerce năzuința noastră în decursul anului acestuia contestată, să-mi dați-voe precum în numele profesoriei așa și a tinerilor școlari a exprima săntimentele noastre. La începutul anului scolastic am arătat datorințele noastre spre progresul culturii; acum, cu ocasiunea examenului public foarte potrivit este a grăi și despre folosul științelor prin urmare și a institutului acestuia. Noi nefiind institutul acesta regulat, în adivăr nu l-am putea numi institutul, pentru că institut este acela carele deodată este și bine organizat. Noi în anul acesta sub așa împrejurări am vețuit, unde pe elevii noștri la nici o datorință scolastică nu i-am putut îndatori; ci fiecarele din ei au fost lăsat simțirilor firești și împrejurărilor. Cu toate acestea,

privindu-se cât de mic fundament, și putând noi din noeanul împrejurărilor a scoate vreo cățiva elevi, cu care ne putem arăta onorabilului public și putem preveni așteptării lui, din inimă ne bucurăm.

Întru acea trebuie să mărturisăsc că eu nu bucuroș grăesc despre folosul științelor; pentru că folosul este prețul cel din afară și foarte de jos a lucrurilor: unde științele au prețul său în sine în sufletul omului. Foarte plăcut și înălțătoriu este nu numai a ave lucrurile și a le folosi, ci și a le înțelege.

Natura nu numai prin aceea ne căsunează bucurie că ne folosim cu ea, că o mâncăm, o bem, o răsuflăm și o privim, ci și prin aceea că sufletul omului are putere a detrage perdeaoa, care acopere tainele naturei, și a pătrunge cu lumina cunoștinței sale în tainele ei.

Cele mai momentose obiecte sunt: D-zeu, omul și natura, acestea a le cunoaște pentru sine însuși este cel mai interesant lucru pentru mintea omenească. Și unde se poate duhul omului mai mult desvâli spre cunoștința acestora decât în școală prin învățătură.

Puterile trupului se desvâlesc și de sine fără tot ajutorul străin și se aduc la disăvârșire: însă nu așa sufletul omului, el de sine nu se desvâlește, nici vine la deseavârșire; el are lipsă de creștere și învățătură. Cel prost și selbatic deacă se-ar fi crescut prin institutele cele înalte, ar avea tocmai așa creștere, civilizație și învățătură ca și ei; și din contră: cel foarte cultu și învățatu, deacă s-ar fi născut întră popoarele nomadice, și neamurile selbatice, și el ar fi tocmai așa de selbatic, de prost și dădatu după credințe dișartă. Singură învățătura și creșterea sunt, care desvâlesc floarea duhului, și din neamu în neamu transplântă cunoștințele, cele binefăcătoare: cum dară se-ar putea lipsi creștinătatea și mai ales preoțimea de institutele de creștere în Religie, care este loarca duhului.

Nici o rălizie pre pământ nu este, care se oprească pre credincioși de la cercarea cuvântului lui D-zeu, și de la primirea adevărului în inima sa, cu atâta mai puțin pe cler, carele după așăzămintele dumnezești este pus, de a representa religiea. Sânt dară credincioșii îndatoriți prin inboldurile firești spre ascultarea cuvântului dumnezeescu și spre priimirea adevărului în inima sa, așa sunt îndatoriți de a căștiga și acele cunoștințe de care au lipsă spre înobilarea inimii sale, spre odihna sa, și spre împlinirea datorințelor ca om, ca cetățan și ca preot și spre toate aceste școala îl pregătește, aici se povățuește la calea adevărului, se apără de credința deșartă și se formează spre adevărata cultură. Acestea sânt așa de învederate încât ar fi de prisos cu mai multe cuvinte a argumenta. Una încă mai voesc a aduce înainte: folosul statului și a națiunei nu se cuprinde numai întru acea, ca să se adune multe visterii, să se zidească multe cetăți, să se dureze case frumoase, și să se producă multe arme, ci acela este folosul cel mai mare pentru stat și națiune, ca în sânul seu să numere cât mai mulți bărbați cât de învățați, cât de înțelepți, de cinstiți, și crescuți, căci aceștia vor ști aduna visterii și vor ști a le întrebuița cu folos.

Ar putea cineva zice pentru ce sunt de lipsă științele cele înalte, pentru călugări precum este și studiul limbilor vechi și anticile lor; destul este pentru starea și cucerirea lui, decă va cunoaște puțentel scrie, și va ști ceva din vieța sfinților; pentru că a lui datorință este a păzi biserica motăniile și a face ascultări.

Adevărat așa este! ci trebuie se știm și acea că, călugărul este deodată și învățătoriu a poporului, seau cel puțan poporul așteaptă de la dănsul ca se fie învățătoriu și propoveduitori a cuvântului dumnezeesc, precum au fost Ioan Botezătoriu, Sf. Antonie, Vasile cel Mare, Ieronimu, și alți întemeitorii și chipul călugărilor.

Nu este de ajuns pentru călugăr să fie numai cucernicu, ci trebuie se aibă și științe, deacă voește a fi deplin în chemarea sa.

Legea creștinească este întemeiată pe sfânta scriptură și pe scrisorile Sfinților părinți, din care noi cunoaștem învățatura credinței și regula vieții. Știm iarăși, că vistieriu cel scump al dumnezeștilor adevăruri nu s-au scris în limba românească, ci în limbile cele vechi, și pentru acea cunoștință limbilor acestora este neincungiurat de lipsă. Încă se mai cere la deplina înțelegere a sfintei scripturi și cunoștința de lege, de civilisație, de întâmplări și de instituțiunile popoarelor vechi, iar mai cu siamă a celor de pe timpul lui Hristos, pentru că H^S. și apostolii au viețuit întră jidovi, greci și romani, din aceștia s-au compus biserica lui HS. cea dentăiu; din ei au fost aleși stăpăniile și învățătorii comunităților, care mai departe au cultivit biserica lui Hristos, ei de multe ori au avut privire, la datinile, la legea, la părerile și întâmplările lor; cătră ei și pentru ei au scris Evangheliștii și apostolii învățăturile lor cele îmbogățite.

Așadară învățătoriu creștinesc trebuie să cunoască anticile și limba popoarelor vechi, deacă voește drept a înțelege scriptura și a o tălcui, ca se nu se spună despre el acea ce zice apostolul la 1 Timotei cap 161 despre tălmăcitorii cei nepricepuți ai veacului său: ei voesc a fi învățători de lege neînțelegând nici cele ce grăesc, nici cele ce întăresc.

Am zis că nu este de ajuns ca învățătoriu legii să fie numai cucernic ci să mai cere să fie și dibaci de a putea grăi în public, și prin cuvântarea sa a zidi spre virtute, a sterpi credința dimorată și a dearădăcina desfrânarea. Și ca învățătoriu să poată face acesta nu este de ajuns ca el să grăească cu foc, ci mai cu seamă se poștește să grăească din convingere, plăcut și cu pătrunzime pre cât zice Solomon la pilde. Măr de aur în fir de sardinian este cuvântul cel grăit după cum se cuvine.

Măestria de a pune în rând cugetele noastre, de a le ști preda într-un chip plăcut, adevărat, pătrunzătoriu și din convingere cuprind în sine scrisorile cele vechi. Din acestea învățătoriu legii învață cum să propună el cu bun sporiu învățatura legii creștinești și adevărurile o Sfântă scriptură.

Pe lângă acea, învățătoriu legii creștinești este chemat ca el să poarte arma duhului în contra părerilor rătăcite, în contra defăimărilor de adivăr, în

contra năvătirii necredincioșilor, în contra fanatismului și a celor dădați după credință dișartă; și unde află el armele spre a întreprinde o astfel de oștire?

Adevărat că mai de aproape află în Sfânta Scriptură, care este cuvântul lui Dumnezeu cel descoperit, dar după aceea și în științe, prin care învățătorii Sfintei Scripturi învață nu numai dreapta înțelegere și a tălcui Scriptura, ci și cunoaște mai de aproape întâmplările legii creștinești, și starea bisericii cei dintâiu. Și mai pe urmă din științe, care de comun servesc spre cultura sufletului, să câștigă agerimea judecății, și rândul, în cugetare; din științe numai să învațe cum trebuie adevărul nu numai apărât, și temeiurile părute răsturnate, ci cum trebuie și însuși a se feri de rătăcire și a fi statornic în lucrurile sale, după zisa apostolului Pavel Efes. cap.4 stih 4. Să nu ne lăsăm învăluindu-ne de tot vântul învățăturei.

Și mai pe urmă ertați-mă a mărturisi că deși avem noi a onora cuvântul lui Dumnezeu ca cel mai înalt izvor al înțelepciunii, totuși cultura spre o înțeleaptă purtare în privința altora, și spre o pricepere în toate lucrările, de care și creștinul are trebuință, să foarte înainteze prin scrisorile cele vechi. Dumnezeu au datu și neamurilor celor vechi bărbați mari și înțelepți, și mai ales grecilor și romanilor, acestea au depus visteria cugetelor și esperenției lor în scrisorile, care le-au lăsat următorimei: apoi noi să lăsăm nefolosite așa daruri dumnezești, care pentru noi s-au păzit și în timpurile cele mai fatale și periculoase. Sf. apostol Pavel zice Roman, capu 1.619 că Dumnezeu s-au descoperit în faptele lor, și au scris legea sa cea sfântă, în inimile lor. Iar Solomon la pilde grăește Bărbatul cel înțelept și priceput este puternic. Așijderea cetim la faptele apostolilor: că Moisi au fost iscusit întru toată înțelepciunea Eghiptenească. Deacă odată lui Moisi, în carele totuși au făcut duhul Domnului, au folosit înțelepciunea lumii cei vechi cum să nu ne folosească și noă toate științele care oamenii în decursul timpului le-a<u> aflat.

Precum dară ne este scumpă și iubită Evanghelia, așa să ținem și despre limbi și despre științe ertați-mă a zice, că noi nu putem păzi Evanghelia fără cunoștința limbelor.

Științele și limbele sunt teaca în care să păstrează arma duhului, căci unde nu este cunoștința limbelor, acolo lucrul merge moale și supărătoriu, și mai pe urmă cade; iar unde se află cunoștința limbelor, acolo lucrurile merg vioi. Scriptura are trecire (valoare) și credința noastră este totdeauna proaptă, propunându-se cu alte cuvinte și cu alte lucruri.

Cu cât ocaziune ecomenului acestui public mai mult ne face băgători de siamă la datorințele noastre a înainta în științe, pe atâta ne simțim mai îndatoriți a rădica mulțemita noastră cătră toți acea care au părintească îngrijire lucră spre înaintarea clerului și a națiunei, și mai întâiu trebuie mulțămit părintelui ceresc, căci au binecuvântat țara aciasta cu astfel de Domnitoriu stăpănitoriu și păstoriu, care, pe lângă alte sarcini grele, nu au lăsat din vederea ochilor nici întemeerea institutului acestui bine făcătoriu. Mulțămită ție făcătoriule al ceriului

și al pământului pentru toate facerile tale de bine, care verși peste noi, robii tăi, căi peste țara aceasta, pre care învrednicește-o ca nicicând să nu lipsească dintrânsa povățuitori înțelepți și temători de Dumnezeu.

Binecuvântă anii înălțimei Sale Părintelui Grigore Alecsandru Ghica și Înalt Preasfinției Sale Mitropolitului carii sunt întemeietorii institutului acesta. Binecuvânteți fie anii cărmitorului de față a țerii, Eselenției Sale Teodor Niculaie Baloșchii a sfântului ocărnuitori care cu părintească îngrijire sprijinescu Institutele bine făcătoare.

Fie binecuvântarea Domnului și spre sfânt lăcașul acesta, care crește în sânul său tineri, care să fie cu timp podoaba bisericii și a nației, Dumnezeu să-i ajute ca nicicând să lipsească din trântul povățuitori, carii să conducă cu sfatul și viețuirea îndumnezeită. Binecuvântate fie toate stăpânirile lui și apere de la el toată nerânduiala. Binecuvântată fie și tu frățietate scolastică, mlădiță înfloritoare, care cu dar după învățatură ai cuprins loc în salonul școlii aceștia tumultprețuită nedejde a patriei și a bisericii!

Dumnezeu apere vieța voastră și îplinească toate nedejtele, care odihnesc spre noi învrednicindu-să a crește asămenea pomului nobil spre bucuria bisericii, spre mântuirea voastră și scutul patriei.

Serveze esamenul acesta spre strânsă datorințe a recunoaște facerile de bine ale învățaturii și credincios a le folosi, priviți această onorată adunare cu mulțămită, și cunoașteți de aici cât este de folositoriu în institutul acesta, ce așteaptă de la voi biserica, nația și patria; voi tinerilor care cu deosebire v-ați jârftit spre știință învredniciți-vă a sărvi bisericii lui Dumnezeu și patriei cu cinste și nu vă înfrice nici vrăstea anilor, nici osteneala, nici foametea, nici goana privind la folosul ce-l puteți aduce pe altarul mântuirii neamului omenesc; socotiți că apostolii în vrăsta bătrânețelor au primit chiemarea apostoliei și nimic nu i-au înfricat, de la aceea. Fie-vă de exemplu întru alte multe exemple a bărbaților străluciți, și Dositeiu filozoful cel mare serbesc, carele în vrăstă de 45 ani au început la învățatură, și au învățat, cu bun sporiu, limba latină, grecească, nemțească și englizască și franțuzască și au lăsat în urma sa multe cărți folositoare pentru neamul omenesc.

Iar pre noi toți tu Doamne stăpâne al tuturor din zi în zi învață-ne a cunoaște binele și a iubi cuvântul tău și fă ca toate faptele noastre să fie bine plăcute înaintea ta; luminează fața ta spre noi ca să cunoaștem toate căile tale.

1856 iulie 18

Ghenadie Popescu
Ieromonah și Rector al Seminariei

<Rezoluție>: Cuvântul acesta s-au cetit de către sântia sa părintele Ghenadie Popescul ieromonah și rector Seminariei din sânta mănăstire Neamțul la 18 iulie zioa deschiderei esamenilor semestriale.

1856 iulie 21
ss. indescifrabil

D.A.N.I.C., fond *Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice, Moldova*, dosar 947/1856, f. 285-288, orig. La f. 289-290: Cuvântare cu ocazia împărțirii premiilor (același autor).

2. 1856 iulie 20. Memoriul Seminarului mănăstirilor Neamțu și Secu în privința ținerii examenului public și a măsurilor ce urmează a se lua pentru îmbunătățirea situației institutului respectiv.

Memoriul Seminariei Sfintelor Mănăstiri Neamțu și Secu

Institutul nostru, ce poartă numirea de Seminarie a Sfintei Mănăstiri Neamțu și Secu, celebrând examenul seu public anual în 18 a curgătoarei luni cu clasa III și II, în 19 cu clasa I și cea estraordinară, iar în 20 cu toate clasele, în care din 29 ce au făcut examen 22 s-au învrednicit a căpăta premii, sub președinția postelnicului și doctor de medicină, Domnului Constantin Vărnab, carele și altcum este rânduit din partea Onoratului Departament al Cultului și al Instrucției Publice de seminar la școlile din Tergul Neamțului, fiind față la acela și din partea soborului sfintei Mănăstiri cu trimiși părinții duhovnici Teodosie și Ioasof, bucuria noastră au fost cu atâta mai mare, cu cât în împrejurările de față mai puțin am putut aștepta așa ceva.

Bucuria aceasta nespus au crescut și prin aceia căci afară de părinții soborului sfintei mănăstiri și alți onorați boeri carii au luat parte la acela, am mai avut onoare a respecta la examenul general din 20 iulie, cu ocasiunea împărțirii premiilor ținut și pe aceste însămnat onorabile persoane: pe Preasfinția Sa Părintele Episcop Nectarie Administratorul Diecesii Romanului, pe colonelul Mavrodin Adintantul Estelenției Sale Domnului ocărnuitor al Țării, pe Marele Logofăt Grigore Crupenschi, pe Vornicul Grigore Cuza, emeritul Ministru al Cultului și a Instrucției Publice, pe Preacuvioșia Sa părintele Arhimandrit Dionisie deschizătorul institutului acestuia, cari cu recunoștință au primit răspunsurile cele îndrăznețe și fără cât mai mică încurcătură a elevilor la toate

întrebările din obiectele învățate și prescrise pentru clasele însămnate, a căroră conспект să alătură aici sub A.B. și C.

Descoperirea sentimentelor noastre de bucurie, ce să însămnează în memoarul acesta, deserveze onoratului public ascultătoriu la examenul nostru, de cea mai adâncă mulțumire reverință.

Precum deschiderea examenului s-au întâmplat cu o solemnitate prin cuvântul cel rostit de Rectorul respectiv așa nu cu mai mică sărbătoare s-au împlinit și încheerea prin împărțirea premiilor și după cuvântări cu ocasiunea aceasta rostite unul de Rectorul Seminariei sub E alăturat, și altul ex improviso de Postelnicul Constantin Vărnăv.

Noi măcar am avut onoare <a> așterne la Epitropia Școalelor în toată luna și anume pe luna ianuarie și februarie cu date din 12 februarie și 11 martie N-ri. 11 și 19, iar pe martie și aprilie cu data din 17 iunie nr.22 a.c. raporturile privitoare precum la progresul institutului, așa și la scăzămintele lui; totuși socotim a nu fi peste prisosiință aceste și aici în scurt a le atinge.

Din catalogul sub A alăturat înzăstrat cu obsărvările de lipsă, se vede că institutul acesta la început au numărat 148 elevi și speție:

în clasa III	36
în clasa II.....	32
în clasa I.....	30
în cea estraordinariă.....	50
summa	148

Din aceștia unii sunt carii numaidecât la începutul anului s-au lăsat de școală. Astfel:

în clasa III sunt.....	16
în clasa II.....	13
în clasa I.....	16
în cea estraordinariă.....	16
summa	61

Alții carii au umblat 2 luni cu sărguință și după aceea s-au lăsat de școală, de carii:

la clasa III sunt.....	12
la clasa II.....	9
la clasa I.....	2
la cea estraordinariă.....	18
summa	41

Alții, cari acum în luna din urmă s-au lăsat. De aceștia:

în clasa III este.....	1
în clasa II.....	1
summa	2

Alții sunt carii au umblat 4 luni și după aceea s-au lăsat. Astfeliu:

la clasa II sunt.....	4
la clasa I.....	2
la cea estraordinariă.....	4
summa	10

Și mai pe urmă unii sunt carii au frecventat până la sfârșit. Astfeliu:

la clasa III sunt.....	7
la clasa II.....	6
la clasa I.....	10
la cea estraordinariă.....	12
summa	35

Din aceștia se iau afară:

la clasa I.....	3
la cea estraordinariă.....	3
summa	6

carii n-au făcut examen.

Examen au făcut.....	29
Premii au primit.....	22

a căror nume să alătură sub G.

Unii din cei ce au făcut examen sunt carii în mai multe luni au fost trimiși pe aiurea în ascultare, și întorcându-se la M-ns iarăși au continuat clasa.

Cu clasificarea aceasta se vede că nu toți unul același izvor al cauzei au rămas la școală, ci unii din una alții din altă cauză. Toate aceste cauze, precum se pot culege și din protocolul sesiunelor literare, care după toată luna s-au așternut și onoratei Epitropii școlare, se pot reduce la 4 puncte: unii se văd a fi rămași de la școală, pentru că n-au voe și talent spre învățătură; la clasa aceasta, cu vreo câteva estăpții să pot reduce mai toți aceia carii numaidecât la început au rămas de școală și mai mult n-au venit să se desvinovățeze în privința absențiilor. Alții

sunt ocupați cu ascultări grele și neiertabile de a putea umbla și la școală. Alții încât au venit la cunoștința noastră pentru că nu capătă de mâncare după ce es din prelecții, și pentru aceea sunt săliți a rămâne de la școală și a cerca după bucate ca să-și poată face de mâncare. Alții desbătuți prin prejudețele altora că aici să învață eresuri, și după ce vor învăța călugăria are să înceteze...Nu puțin au condus la descorajarea elevilor de la învățătură și nepăsarea Mănăstirii la toate arătările noastre văzându-se ei din toate părțile nesocotiți, precum și împrejurarea aceea, că Inalta Rânduială a Departamentului de Cult și Instrucție Publică în privința Delegatului spre a celebra esamenele în părțile aceste au sunat numai în raport cu școala Tergul Neamțului nefăcându-se în cea cât mai mică pomenire despre institutul acesta. De dovadă poate să fie Georghie Pervulescu, carele în cât timp au urmat la școală regulat, au fost unul din cei de frunte, și măcar de mănăstirea în luna din urmă l-au ocupat la cântălărie cu lucrul, totuși făgăduise, că el se va țâne cu învățatura privatizând, și va face și esamen: însă cetind în cântălărie Înalta rânduială a Departamentului în privința esamenului anual, că cea să răstrânge numai la școala din Terg nu se-au mai găsit.

Noi în mai multe rânduri am cugetat despre măsurile ce se-ar putea întrăprinde în privința învățaturii institutului acestuia; însă ori și ce moduri se vor cugeta din partea noastră, acelea cu rezultat respunzătoriu scopului nu se vor putea aplica, până când nu se vor aproba și din partea Sfintei Mănăstiri, pentru că noaă totdeauna la toate opiniile și măsurile încuviințânde, file acele mai potrivite, se va opune, că acele contrariază regulilor monastirești, precum am avut onoare în privința aceasta a fi convinși din partea sfintei M-ns prin adresa din 6 martie a.c. nr.141 și la protocol luată sub nr.21 a sesiunii literarie; unde în privința fraților recomandați pentru înlesnire de la ascultările grele și neiertabile de a putea umbla la școală, ni se-au respuns, că aceasta se împotrivește cu regulile monastirești.

În urmarea mai multor consultări cu părintele stareț în privința rădicării și organizării institutului acestuia așa cât cu timp în adevăr să răspundă menirei sale cu efept, potrivit și cu regulile monastirești am devenit la rezultatul acela, că institutul acesta numai în unire cu cel din Târgul Neamțului se poate regula, ca să fie amândoaă înfloritoare, altcum ori unul ori altul mai timpuriu sau mai târziu va trebui să cadă, și în urmarea consultării acestia potrivit cu hrisovul din 1855 am dat părintelui stareț un plan lucrat, carele cu puține modificăciuni aprobându-l mi-a promis că-l va substerne Inaltului Guvern spre încuviințare.

Momentan deși nu cu mare rezultat, socotim a se putea lua în privința organizării institutului acestuia numai aceste măsuri: să se facă un internat de 40-50 de elevi regulați sub un duhovnic propriu în privința trebilor spirituale, carele se-ar socoti iubitoriu progres. Elevii aceștia scutiți de toate alte ascultări să fie sub acele instrucții și prerogative, ca și elevi de la toate școlile cu internat din țară; iar celalți pe lângă ascultare potrivită, ce nu i-ar împedeca de a putea urma și

la școală, să aibă mâncare regulată la Arhonderic pe când es ei de la școală. Cerința unui internat este cu atât mai mare, cu cât din timp în timp înmulțându-se științele și îndeletnicirile scolasticești, mai multă vreme și mai sărioasă sărguință să poștește și de la elevi, ca să răspundă după cuviință îndatărilor. Încă mai cere trebuința, ca economul nicicând să nu poată lua la lucrul economiei pe mai îndelungat timp, precum pe săptămâni sau luni întregi, fără consultarea și cu profesorii respectivi și mai cu seamă cu Rectorul, precum nici să alunge din Mănăstire pe unul sau altul din școlari, ci totdeauna astfel de întâmplare să se aducă și la cunoștința profesorilor împreună cu cauza vinei spre a se însămna și în protocolul școlii: pentru că se-au întâmplat în anul de se-au alungat din Mănăstire școlarii cei mai buni și sărguitori fără să știm noi.

Fără aceste măsuri putem înainte declara, că pe anul viitoriu sub împrejurările, care au stăpănit până azi, nu vom mai putea avea școlari pentru continuarea claselor cursuale; deoarece și acești puțini, carii cu mari jertve s-au ținut în anul acesta de școală numai cu momeli: pentru că făgăduise părintele starețu la începutul anului, că va face pentru cei sărguitori o masă deosăbită și regulată, abia au putut sta până la examen.

Sig. Mănăstirea Neamțului, iulie 20, 1856, nr.26

Ghenadie Popescu
Ieromonah și Rector
Ieromonah Venedict
profesor
Ierodiaconul Palicarp
profesor

D.A.N.I.C., fond *Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice, Moldova*, dosar 491/1855, f.90-93, orig.

3.<1856 iulie 20>. *Conspectul materiilor predate de Ghenadie Popescu, la Seminarul mănăstiresc de la Neamț și Secu, în decursul primului semestru al anului școlar 1856.*

<20 iulie 1856>

Conspectul

Materiilor paradosite de subscrisul în decursul anului școlastic 1856 de la 1-iu ianuarie până la începutul lui iulie în Seminaria Sf. M-ns Neamțu Secul și anume:

La clasa a III-a

S-au propus Catihisisul cel mare tradus din grece de Sf.-sa Arhimandritul Efrosin Poteca, fostul profesor de filosofie în Colegiul din Sfântul Sava în București – de la început: ce este Catihisisul cel mare? – până despre Taina Botezului din articolul al 8-ea cuprinzând 1-iea cunoștință de D-zeu cea firească; și a II-a cunoștință de D-zeu cea coperită.

Din Istoria Bibliei s-au învățat cartea facerii; unde se cuprinde învățătura: despre facerea lumii și a omului; despre starea nevinovată a acestuia; căderea lui în păcat; – urmările păcatului; – creșterea și înmulțirea fărădelegilor mai cu seamă prin amestecarea fiilor lui D-zeu cu a oamenilor; – potopul; – amestecarea limbelor; – și viața patriarșilor; – Avraam; – Isaan; – Iacov și a fiilor lui.

Autorul, din care s-au învățat până la vinderea lui Iosif, este: Istoria sfântă a lui Ioan Popescul, tradusă după Victor Durui; de la vinderea lui Iosif s-au dictat după alt metod.

La clasa a II-a

S-au propus din Catihisisul tradus din rusie de C. Mavrulo de la început: ce este Catihisisul? până la articolul al IV-lea.

Din Istoria sfântă s-au dictat cartea facerii proponându-se în scurt prin întrebări și răspunsuri; precum și unele cunoștinți preliminare și pregătitoare către cunoașterea Bibliei.

La clasa estraordinară

Cu cei începători s-au învățat: cunoașterea literilor, silabizarea până și cetirea; – din aritmetică: scrierea numerilor, numerarea, adunarea și scoaterea; – din scrisoare trăsurile fundamentale; -- din rugăciuni: *Tatăl nostru, Născătoare de D-zeu, Credeu, Miluește-mă, Dumnezeule și Doamne, auzi rugăciunea mea.*

Cei mari s-au deprins în cetirea cu tot felul de litere; și în scrisoare. – Din aritmetică s-au învățat: Adunarea, scoaterea, și în câtva, din Multiplicare; – din rugăciuni: toate rugăciunile de dimineață și de seara.

Ghenadie Popescu
Ieromonah și Rector

4. <I>857 iulie 27. Raportul rectorului și profesorului Ghenadie Popescu adresat părintelui Gherasim, arhimandrit și stareț la mănăstirile Neamțului și Secu, privind raporturile stabilite între dânsii.

Preacuvioșiei Sale Părintelui Gherasim
Arhimandrit și Stareț al Sf. M-ns Neamțul și Secu

Spre preaprețioasa Adresă a Preacuvioșiei Voastre d-ta 22 iulie a.c. nr.306 nu am avea nici o obsărvare deacă acea ar cuprinde noae îndatoriri, pentru mine în privința raporturilor, care doară nu se-ar fi obsărvat până azi din partea mea, și care de azi înainte ar veni să se țină strâns; și deacă acea nu se-ar fi stilizat cu doaa înțalesuri: însă fiindcă amentita scrisoare cuprinde cu înputare cătră mine chiar acelea rândueli, care din partea mea în înțalesul Adresei se-au obsărvat cu cea mai deplină stricteată, și cu evlavie cătră Sf. Mănăstire, mă sâmțescu îndatorit cu tot cuvenitul respect a cere în privința însămnatei Adrese o deplină și lămurită deslujire, ca scopul, carele doară dorește Sf. M-ns a-l ajunge, în privința raporturilor obsărvânde să nu se spună cu cuvinte, care poartă doar înțalesuri, prin care lucrurile mai tare se-ar încurca.

În citata Adresă se citesc următoarele cuvinte: „În viitoriu ori la ce înpregiurare pentru ori ce obiept atingătoriu de interesul Seminarului mai întâi să răportuiți Starețului, de unde veți primi cuvincioasă deslegare potrivit cu firea pricinei”. Și eu acuma întreb pe Sfânta Mănăstire; că oare până azi nu se-au făcut așa; oare nu mai întâi se-au reportuit Precuvioșiei Sale părintelui Starețu? Cine nu vede, că prin cuvintele mai întâi să reportuiți Starețului, eu sunt adus la propus, ca cum până azi nici un raport nu aș fi făcut Sfintei M-ns, ci toate de-a dreptul numai Onoratului Departament, și Înalt Preasfințitului Mitropolit, și acum mi să dă ca o noaă lege: deoarece eu până azi nu am reportuit Sf. M-ns, în viitoriu mai întâi să reportez ei, și după aceea mai târziu numai, să fac raporturile și Onoratului Departament și preasfințitului Mitropolit, fiindcă cuvântul mai întâi totdeauna presupune: după aceea mai târziu.

Deacă Sf. M-ns cunoaște, că eu înadivăr am obsărvat până azi regula de a nu lăsa din vedere nici un obiect atingătoriu de Seminaria aceasta, carele să nu-l fiu împărtășit cu Sf. M-ns, apoi nu știu în ce chip au intrat în Adresa mai sus însămnată a Sfintei Mănăstiri: cuvântul mai întâi, și prin acesta a mă aduce la suspecție, că sfânta M-ns au nu ia în socotință raporturile mele, și nu i le pune la nămar în registratură; au nu voește a le cunoaște. Destul că eu prea bine știu, dară poci dovedi și din protocolul expedițiilor, care expediții totdeauna le-am făcut pe lângă comitivă, și le-am însămnat la protocol, – că eu toate relațiile pe întâiul semestru împreună cu protocolul însemnărilor le-am așternut Preacuvioșiei Sale părintelui stareț în trei esemplare cu acel scop, ca un

esemplariu să rămână pentru Sf. M-nș, altul să se aștearnă Onorabilului Departament, și al treilea Metropoliei; însă făcut-au Sfânta M-nș destul datorinței Sale nu știu; pentru că în meritul acesta nu am căpătat nici o lămurire precum făgăduiește Sfânta M-nș în mai de multe ori lăudata Adresă din 22 iulie a.c. – Asemenea și rălățiile de lună se-au așternut numai Sfintei M-nș. – În privința celebrândului examen public de vară asemenea nu am lăsat din vreme, ca să nu aștern Sf. M-nș relațiile d-ta 16 iunie a.c. nr. 30 adresate Onoratului Departament și Înalt Preasfințitului Metropolit pentru de a trimite din partea lor Delegat, cu acel scop, ca Sfânta M-nș sau să înainteze relațiile acelea în original sau să facă însuși cuviincioși la locurile competente, și numai după ce ne-am convins că sfânta M-nș nici au trimis raporturile privitoare de examenul public nici însuși nu au făcut pașii cuveniți, ne-am sâmpțat îndatorit ca unul, căruia în înțelesul Așezământului scolastic § 119 partea I capul I secția IV îi este încredințată partea științifică a Institutului acestuia sub responsabilitate, – de a așterne mai târziu, în 2 iulie a.c. Chiar acelea raporturi, care se-au așternut în 16 iunie a.c. Sfintei M-nș.

Făcând prea plecat aceste ale mele băgări de seamă, socot că sfânta M-nș nu-mi va lua în nume de rău; pentru că eu presupun, că sf. M-nș nu dorește prin adresa menționată a încurca și pe mine și pe sine în treburile scolasticești a Seminarului acestuia, iară de altă parte: însușirea fieștecării legi este ca aceea să nu fie înăscută cu cuvinte care au doar înțălășuri, sau nu esprimă și nu arată firea lucrului, pentru că altcum înceată a fi lege sau regulă obligătoare; ci să se spună cu cuvinte pe cât se poate mai luminate, mai despicate și mai lămurite, așa cât deplin să se poată înțalege din acelea voința și dorința dătătorului de legi: pentru aceea, mai o dată poftoresc rugarea mea, ca Sfânta M-nș să-și dea deplină deslușire, ce voește a abe de la mine cu deosebire în privința obsărvăndelor raporturi; deoarece raporturile până azi se-au observat chiar în înțelesul Adresei mai de multe ori însămnate, fiind întru altele cu osebită stimă a onoarei al Preacuvioșiei Voastre.

În Seminaria Sf. M-nș Neamțu și Secu
27 iulie <1>857 nr.32

plecat serv
Ghenadie Popescu
Rector și Profesor

<Rezoluție>: Să va face răspuns în cuprindere că Seminarul fiind atârnat în totul de ocârmuirea Sf. M-nș apoi sfițiesa păr. Rector nici cum poate a să adresa de-a dreptul mai departe decât numai preasf. starețul, totodată i să va pune în vedere și punctul al 5 din Hrisov.

D.A.N.I.C., fond *Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice, Moldova*, dosar 491/1855, f. 188-189, orig.

5. 1861 martie 4, Buzău. Inspectorul Seminarului din Buzău, Luca Pavel Călăceanu, către ministrul Cultelor și Instrucțiunii Publice, cu privire la cumpărarea unor pături absolut necesare elevilor pe timp de iarnă.

Principatele Unite

Inspecția Seminarului sânteii Episcopii Buseu

Martie 4 an 1861

Nr. 28

Domnule Ministru!

Am primit Ordinea cu nr. 1073 din februarie 4 a.c. și văzându-i cuprinderea drept respuns supui la aprețuirea Domniei Voastre cele următoare:

La intrarea subscrisului în funcția de inspectoru pe la finitul lui septemvrie anul espirat s-a văzut că institutul are neapărată trebuință de un numer de pături și de cele alte obiecte, cunoscute încă din raportul cu nr. 35 noembrie 19. Pe atunci cu apropierea iernii dedese o răceală, un frig nesuferit și elevii cereau neîncetat să li se cumpere pături. Subsemnatul neavând nici o instrucție de urmare, ba nici timp de-a face formele dacă era cunoscut, am fost silit a face ceea ce nu impunea necesitatea. Dar cu toate astea am întreat prin grai pe părintele arhimandrit și locotenent ce este de făcut, arătându-i împregiurările și Preacuvioșia sea mi-a răspuns tot prin grai să se cumpere obiectele dacă sunt trebuincioase și să se raporteze îndată Onor.Ministeriu, ceea ce s-a și făcut. După aceasta m-am dus pe la prăvălii, am cercetat prețul păturilor și n-am găsit pentru trebuința Seminarului nicheiri pături cu preț mai mic de lei 64, ba n-am găsit nici antreprenor, cari ar fi voit să se însărcineze cu aducerea acestor obiecte într-un timp atât de scurt, precum îl fixasem împins de necesitate. În astfel de împrejurări m-am bucurat găsiind un amator, pe D. Vasile Costescu, cari a vrut să ieă asupra-și procurarea obiectelor la termenele fixate, fără se-mi fi pretins înainte sau arvună, sau o parte din suma cu care ne învoisem. Am făcut dară contractul cu D. Costescu, luându-i și o garanție solvabilă și Dlui mi-a predat cinstit obiectele la soroace, care s-au împărțit elevilor acum patru luni.

Licitație, Domnule Ministru, nu s-a făcut, pentru că, pe de o parte, păturile erau o necesitate urgentă, ear pe de alta pentru că nu știam, dacă trebuia să se facă licitație pentru niște lucruri neînsemnate, precum sunt: curelele, călimările, plaivasurile și celelalte obiecte, dar și să se fie făcut licitația, anevoie izbuteam, pentru că nu este concurență ceea ce s-a văzut la 27 februarie cu ocazia licitații făcute după ordin la prefectura districtuală pentru cumpărătoarea de lemne și

pentru îmbrăcămintea elevilor seminariști, la care nimeni nu s-a arătat. Dar cu toate acestea dacă părea Onor. Ministeriu operațiunea greșită din lipsa unor forme, era foarte bine să se fi dat în grabă răspuns la raportul din 19 noembrie anul expirat și subsemnatul încercam să înapoez obiectele antreprenorului, rămăind apoi asupra Onor. Ministeriu chipsuirea pentru procurarea lor; ear acum, după ce s-au întrebuițat obiectele peste patru luni de zile, cred că nu rămâne decât a se plăti antreprenorului fără amânare cu atât mai mult, fiindcă Dlui dorește pentru plată după contract.

Contractul cu garanția se anecsează aici în original pentru mai bună încredere. În fine, subsemnatul am plătit suma contractului, lei 184 parale 10, rămăind curat de plătit - pentru curele, pături și cearșavele albe de americă cu constitura lor - încă lei 1743 parale 20 sau din suma pentru îmbrăcămintea elevilor, sau din alte fonduri.

Primiți, Domnule Ministru, încredințarea de profundul meu respect.

Inspectorul Seminarului
L.P. Călăceanu

Onor.Ministeriu al Cultelor și Instrucțiunei Publice

Pe margine: S-a dat mandat
Nr. 890. 13 apr.1861

D.A.N.I.C., fondul *Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice, Țara Românească*, dosar 421/1860, f. 45 și 115, orig.

6. 1861 noiembrie 17, Buzău. Raportul inspectorului Seminarului Eparhiei Buzău, Luca Pavel Călăceanu, către Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice, cu privire la confecționarea hainelor necesare elevilor seminariști.

Principatele Unite
Inspecția Seminarului Eparhii Buseu
17 noembrie 1861
Nr.182

Domnule Ministru!

Pe temeiul Ordinei Domniei Voastre din 10 ale corentei nr. 16248, subsemnatul am încheiat contract cu antreprenorul Dionisie Compșa pentru

facerea hainelor în trebuința elevilor seminariști. Antreprenorul a iscălit Contractul numai cu condiția să i se dea din blănile de anul trecut ce este bun și ce se poate întrebuița la blănirea scurteicilor contractate. Am făcut aceasta, Domnule Ministru, ca cu predarea acelor blăni să scutesc Thesaurului public 2500 lei din suma ce a eșit la licitație pentru facerea acelor haine, pentru că altfel eșea o pagubă de lei 1000 (mie), și din cauza aceasta nu să găsea antreprenor, fiindcă lucrul s-a amânat și cum toate s-au scumpit, atât meșterii, cât și materialul.

Cât pentru lucrarea hainelor și calitatea materialului, voi îngriji să fie toate bune. Subsemnatul crede, Domnule Ministru, că nimeni nu să poate interesa mai mult decât dânsul, să fie hainele bine lucrate și de bună calitate, pentru că nimeni nu poate compătimi mai mult decât dânsul, având elevii în toate zilele dinaintea ochilor, văzându-i goi și trăceroși. Tot așa este și cu obiectele spitalului făcute prin mine; – dar cu toate acestea, luând hainele terminate, Onor. Ministeriu să binevoiască a lua măsuri, cum va găsi de cu cale, spre a să încredința de calitatea și lucrul obiectelor.

Contractul să înaintează în original legalizat împreună cu Lista de haine spre a să slobozi jumătate din suma contractată, pentru că antreprenorul nu pune nimic în lucrare, până nu i se va răspunde bani jumătate după contract. Facerea acestor haine s-a amânat, Domnule Ministru, și elevii sunt fără haine, iar datoriile elevilor seminariști nu sunt ușoare, pentru că dâșii sunt însărcinați a merge pe fiecare zi la Biserică de <două> ori, dar duminica și în zile de sărbătoare și de trei ori, unde petrec mai multe ore, până să se termine serviciul bisericesc și fiind fără haine, îi văd că să bolnăvesc din pricina frigului. Vă rog dar, Domnule Ministru, să binevoiți a slobozi jumătate din suma contractată cât mai în grabă, ca să se poată pune hainele în lucrare.

Primiți, Domnule Ministru, încredințarea de adâncul meu respect.

Inspector

Luca P. Călăceanu

Onor Minister al Cultelor

< Pe margine >: Mandat nr. 3881
16 dechem<vrie>

7. 1862 ianuarie 11, Buzău. Raportul inspectorului Seminarului Eparhiei Buzău, Luca P. Călăceanu, către ministrul Cultelor, în legătură cu modalitatea de executare a hainelor și a altor lucruri necesare seminariștilor.

Principatele Unite
Inspecția Seminarului Eparhiei Buseu
11 ianuarie an 1862
Nr. 4

Domnule Ministru!

La ordinea din 18 decembrie anul expirat nr. 17925 am onoare cu respect a vă supune cele următoare: Când am primit, Domnule Ministru, slujba de inspector al Seminarului Eparhiei acestuia, cu leafă pe lună de lei 200, n-am primit-o din interes, ci pentru că am avut plăcere a sluji, și mai cu seamă cu șeful Eparhiei de acum, și a folosi omenirea în cercul activității mele. În slujba Statului, Domnule Ministru, eu nu cunosc alt scop decât bine comun. Facerea obiectelor de îmbrăcăminte pentru elevii seminariști este proiectată de mine la 14 mai anul expirat, prin urmare acum opt luni. Licitația s-a făcut la 11 octombrie, peste o lună după proiectare, și contractul s-a încheiat cu antreprenorul la 16 noiembrie, peste o lună după licitație. În contract s-a dat antreprenorului soroc de șase săptămâni pentru facerea acelor obiecte cu condiție să i se plătească banii jumătate la facerea contractului, și bani jumătate s-au priimit la 2 ale corenteii. Până la sorocul dat de contract, dar nici banii jumătate nu luasă antreprenorul și cu toate acestea, prin stăruința mea și bunăvoința antreprenorului, scurteicile elevilor au fost gata 'nainte de sărbători, s-au contractat de Onor. Prefectură și s-au și împărțit elevilor. Dacă dar s-a făcut întârziere, cred că acea întârziere n-a provenit de la mine, ci poate de la procedura deja adoptată la facerea unor asemenea obiecte pe la institutele clericale.

Când s-a lăsat facerea acestor obiecte de îmbrăcăminte asupra mea cu lei 10.000, prin urmare cu lei 2.500 mai jos decât ce era prețul licitației: eu mă credeam pre mine de antreprenor; însă n-a fost așa, pentru că, pe de o parte, s-a încuviințat facerea hainelor cu lei 10.000; iar, pe de alta, mi s-a poruncit în aceeași Ordină cu nr. 16248, să caut antreprenor, să închei cu dânsul contract și contractul să-l trimit la Onor. Ministeriu, ca să se sloboadă banii; apoi dacă s-ar fi găsit antreprenor, Domnule Ministru, cu lei 10.000 afară de mine, el se găsea în timpul licitației, și nu cu cinci săptămâni mai târziu, când să scumpiseră toate, atât materialul, cât și meșterii, fiind aceștia ocupați cu lucruri private de sărbători.

Acum să fiu raportat că nu se găsește antreprenor cu acel prețiu, puteam să aștept încă cinci săptămâni până să iau un răspuns, și așa trecea iarna numai în corespondențe și hainele nu se făceau. În astfel de poziție am silit oricum să găsesc antreprenor, ca să se îplinească întocmai și porunca ministerială, și hainele să se facă cât mai în grabă; și aceasta a fost cauza, că am făgăduit antreprenorului Dionisie Comșa un mic ajutoriu în blănille din anul trecut, pentru că altmintrelea nu găseam antreprenor nicidecum. Dar acel ajutor a fost foarte mic, pentru că acele vechituri, câte s-au depositat la Seminar, s-au ales prea puțini bani, și s-au întrebuințat la unele scurteici în dosuri; iar remășița nu este decât de aruncat la gunoi. La Onor. Ministeriu, însă cred că s-a pus pe acele vechituri un prețiu însemnat, și pe temeiul celui prețiu închipuit mi s-a făcut acea scrisoare de admoniție, că anulând licitația aș fi avut de scop a anula 2.500 lei, ce am scăzut din prețiu licitației, luând afacerea hainelor asupra mea. Eu, Domnule Ministru, acel scop n-am avut, aci din parte-mi nu era nici interes, nici vicleșug, ci o bună voință de a folosi Thesaurului public, ca dacă era interes la mijloc, nu scădeam prețiu licitației cu lei 2.500, ci-l scădeam cel mult cu lei 500; și dacă era vicleșug, nu făceam pomenire în contract de blănille vechi, nici nu arătam prin Raport, ce s-a făcut, ci făceam tăcere. Dar cu toate acestea D. Prefect al Districtului și cu doi meșteri facie cu mine au prețuit blănille vechi ce s-au întrebuințat, și le-au aprețuit maximum în sumă de lei 124 sau lire două; era ce a mai ramas, precum a văzut și D. Prefect, nu sunt decât niște sdrențe fără nici o valoare. Acea sumă de lei 124, deși o făgăduisem antreprenorului la facerea contractului în ajutorul lui, totuși i se va scădea la timp și să va înapoia Onor. Ministeriu.

Facerea obiectelor pentru spitalul Seminarului am proiectat la 15 iulie nr. 104 cerând deslegare. Tot acea s-a repetat la 8 august nr. 111, arătând că sunt în stare a le face eu din economia Seminarului, și pe când așteptam deslegarea m-am pomenit cu oamenii Poliției prin institut carii veniseră să cerceteze, dacă Seminarul are trebuință de acele obiecte. Mai târziu am primit invitație să fiu și eu facie la licitația acelor obiecte, și astfel, Domnule Ministru, s-au făcut toate formele, și s-a deschis o corespondență intensă. Dacă dar prin acea corespondență s-a împovărat lucrarea la Onor. Ministeriu, cred că n-am împovărat-o eu cu niște scrieri de prisos, ci poate iarăși procedura adoptată, iar a nu fi cerut deslegare, nu era cu puțință pentru că după Ordinea cu nr. 10256 nu este iertat a face la Seminar fără deslegare nimic, ce ar ieși din cercul cheltuielilor ordinare.

Facerea pantofilor de iarnă nu s-a putut proiecta cu facerea hainelor împreună, pentru că aveam contract încheiat cu antreprenorul Vasile Costescu, la 17 aprilie, pentru pantaloni și pantofi de vară, cu soroc de predare șase septemâni.

Proiectarea hainelor s-a făcut la 14 mai, pe când așteptam pantofi de vară de la Costescu, prin urmare neprimind încă nici pantofii de vară n-am putut proiecta facerea paantofilor de iarnă, văzând însă că nu mai isprăvesc cu hainele, și anul nou să apropie, a trebuit să proiectez și pantofii, ceea ce s-a făcut la 20 noemvrie. Este dar învederat, Domnule Ministru, că eu n-am ieșit din șirul lucrurilor nicidecum, nici că am scăpat din vedere vreo necesitate a Seminarului.

Primiți, Domnule Ministru, încredințarea de pre adâncul meu respect.

Inspector
Luca P. Călăceanu

Onor Ministru al Cultelor

D.A.N.I.C., fond *Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice*, dosar 388/1861, f. 66-67, orig.

8. 1874 ianuarie 22, București. *Proces-verbal al directorului ad-interim al Seminarului Central din București, Ghenadie Popescu, încheiat în ședința Consiliului profesoral din 18 ianuarie 1874 și înaintat ministrului Cultelor și Instrucțiunii Publice.*

1874 ianuarie 22

Seminariul Central
de București
Nr. 13

Domnule Ministru!

Am onoare cu profund respect a înainta Onorabilului Ministeriu spre a face cele de cuviință, Prescriptul-Verbal al Consiliului profesoral din 18 ianuarie 1874, investit cu decisiuni asupra V obiecte și o opinie singulară a Domnului Barbu Constantin, profesor de istorie, relativ la obiectul însemnat la nr. 3, prin care cere a se efectua reședinția directorului în Seminar. Considerând această opinie a domnului Barbu Constantin în prințip și eu consimțiesc ba chiar și rog pe Onorabilul Ministeriu să binevoiască a numi un Director actual, carele să fie cu rezidenția în institut nu numai zioa și sara până la 10 oare, ci să și doarmă în institut spre a putea fi model vieții moderate și înfrânată a elevilor cu diligenția și

viligența sa. Aceasta pretinde demnitatea institutului, aceasta organismul lui, că persoana în fruntea organismului să fie de-a pururea în institut, încă și din respectul persoanelor de stat visitende institutului. Această convingere a mea am arătat-o și prin dimisiunea din 26 februarie 1873 către Înalt-Pre-Sfinția Sa Mitropolitul Ungro-Vlahii și Primatele României, rugând să candideze alt individ în locul meu, fiind pentru etatea mea cea înaintată, și puterile mele cele debile, administrația institutului oneroase. Când declar aceasta Onorabilului Ministeriu, nu pot a nu face modestele mele observațiuni la modul exprimării și la cazul unde optica Domnului Barbu observațiunea sa, spre evicțiunea adevărului. Latinul zice: id quod decet convenit et temporis et personae, adecă bunăcuviința convine și timpul și persoanei. Domnul Barbu știe prea bine că predecesorii mei, toți au resident în internat, și subparentele Ieronim din 17 elevi primiți în clasa V, abea au ramas doi în clasa a VII-a. Sub parentele Cesarie să alungau cu decimile färe a fi despre aceasta sau Consiliul profesoral sau Onorabilul Ministeriu înconștiințat, apoi sub Direcția Domniei Sale, crede domnul Barbu că nu s-a întemplat excese? Sub parentele Josiphii fură vreo patru alungați, fără consiliu profesoral și fără Ministeriu; iară sub parentele Theocist cursul superior întreg. Apoi mai scrie Domnul Barbu, că an, pe la începutul funcțiunei mele ca director ad-interim, tot însemnatul elev a adus în clasă un urcior cu bere, fiind profesorii în Cancelarie; unde se vede că nu prezența directoriului, sau a profesorilor, singura poate împedeca excesele elevilor, nu! După opiniunea mea excesele prin prezența Direcției și a profesorilor, prin viligența șchiefului pedagog și a pedagogului se pot modera, numai deacă vor fi până la un grad al sciinții bine inițiați spre a respecta autoritatea legilor și a persoanelor în frunte, fie facie sau nu fie. Însă la cultura elevilor pentru respectarea autorităților sunt obligați și profesorii toți a concura, cu atât mai mult profesoriul de istorie, carele are cel mai întins câmp, cu faptele în mână a insufla în elevi caracteriul de supunere și respectarea autorităților, atât din punct de vedere iuridic, religios, moral, cât și politic. Încă să mai comanda cu profund respect în partea I. Art.17 din internat a elevilor Ioan Basiliu, comuna București, și August Calin, comuna Scaeni, primiți mai târziu în clasa V, cel dintâi în anul 1871/2, iară celălalt în 1873, a finit patru clase de gradul inferior, amândoi cu nota 10 la toți profesorii și au avut purtări comendabile.

Primiți, vă rog, Domnule Ministru, asigurarea profundului meu respect.

Director ad-interim
Ghenadie Popescu

Domniei Sale
Domnului Ministru al Cultelor și Instrucțiunei Publice

<Rezoluție>: 22 ianuar
La Consiliu

ss. Ghid<ionescu>

Nr. 614 din 1 febr. 1874
Consiliul permanente
Avis

Având în vedere raportul prezente al Directorului Seminarului din București a alăturatului proces-verbal încheiat de Consiliul profesoral împreună și cu opiniunea separată a unuia dintre profesori.

Consiliul opină a se aproba decisiunile cuprinse în prescriptul-verbal și a se executa întocmai de Directorul cele ce se reduce la atribuțiunile sale.

Cât pentru opiniunea separată a profesorului Barbu Constantinescu Consiliul opină a se aproba și a se lua mesuri de vigilență în interesul ordinii și al disciplinei ca Directorul Seminarului să lăcuiască în lăuntru institutului, constrângându-se persoanele care ocupă acele camere să le deșerte spre a-și avea Directorul comoditatea cuviincioasă.

ss. Aaron Florian
ss. A. Marin

ss. I. Zalomit
ss. D. Petrescu

Se aprobă

ss. indescifrabil

D.A.N.I.C., fond *Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice*, dosar 2591/1874, f. 6 și 10, orig. La f. 7 – procesul-verbal în cauză.